

HALLITUKSEN ESITYS VUODEN 2016 TALOUSARVIOKSI

Kuuleminen valtiovarainvaliokunnan maatalousjaostossa

LUKU 30.40 LUONNONVARATALOUS, VESITALOUDEN MÄÄRÄRAHAT

Vuoden 2016 talousarvioehdotuksen Luonnonvaratalous-luku käsittää metsä-, kala-, riista- ja vesitalouden määrärahat. Luvun momentteja ja määrärahoja on edelleen koottu yhteen ja kevennetty näin budjetin rakennetta sekä hallinnollista taakkaa erityisesti ELY-keskuksissa. Luonnonvaratalouden kokonaisuus antaa hyvät mahdollisuudet esimerkiksi useita toimialoja koskevien biotaloushankkeiden edistämiseen. Tässä kuulemisessa keskitytään vesitalouden määrärahoihin.

Vesitalouden näkymät

Ilmaston muuttuessa ja sään ja vesiolojen ääri-ilmiöiden yleistyessä tarve tulvariskien hallinnan ja vesistörakenteiden kunnossapidon tukemiseen kasvaa. Vesitalouden voimavaroja suunnataan toimenpiteisiin, joilla parannetaan varautumista suuriin tulviin erityisesti asutuksen ja yhteiskunnan tärkeiden toimintojen suojaustason parantamiseksi. Myös ikääntyneiden vesistö-rakenteiden perusparannustoimenpiteiden tarve samoin kuin rakennettujen vesistöjen kunnostamistarve kasvavat. Vesihuoltoon liittyvissä tehtävissä korostuvat vesihuoltolain noudattamisen valvonta ja asiantuntijatyönä tapahtuva vesihuollon alueellisen yhteistyön ja erityistilanteisiin varautumisen edistäminen.

Valtion vuoden 2016 talousarvioesityksessä lukuun 30.40 (Luonnonvaratalous) sisältyvien vesitalouden määrärahojen taso on vesihuollon tuen lakkaamista ja teknisiä muutoksia huomioon ottamatta sama kuin kuluvan vuoden talousarviossa. Työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan budjetoituna on lisäksi vesitaloustehtävien hoitoon tarvittavia määrärahoja noin 160 henkilötyövuotta vastaavasti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenoissa. Näihin määrärahoihin kohdistuvat leikkaukset ovat merkittävä uhka vesitaloustehtävien hoidolle. Ympäristöministeriön pääluokkaan tehtävien hoitoon tarvittavia määrärahoja on budjetoitu noin 25 henkilötyövuotta vastaavasti Suomen ympäristökeskuksen toimintamenoissa.

Maa- ja metsätalousministeriö toteuttaa yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaista valtakunnallista viemärintiöohjelmaa, jonka taustalla on eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laiksi ympäristönsuojelulain 18 ja 103 §:n muuttamisesta (HE 179/2010, EV 288/2010) ja siihen liittyvä lausuma. Ohjelman mukainen tuki viemäriverkostojen laajentamiseksi haja-asutusalueille rahoitetaan pääosin vesihuollon ja tulvasuojelun tukemiseen myönnettävistä momentin 30.40.31 varoista. Vuoden 2016 talousarvioesityksessä ohjelman loppuunsaattamiseen on suunnattu 3 milj. euroa. Tämän määrärahan turvin ohjelma saadaan haja-asutuksen viemäroinnin osalta päätökseen. Koska tuettaviksi on valittu kustannustehokkaita hankkeita, ohjelman tavoite 20 000 haja-asutusalueen talouden liittämistä viemäriverkostojen piiriin ylitetään määrärahaileikkauksista huolimatta.

Vesitalouden määrärahat vuoden 2015 talousarvioesityksessä

Momentti 30.40.21 Vesivarojen käytön ja hoidon menot

Momentin 13,519 milj. euron määräraha sisältää vesitaloustehtävien ja rajavesistöyhteistyön menojen lisäksi valtion vastuulla olevien vesistötoimenpiteiden ja vesistörakenteiden perus-

korjauksen määrärahat. Momentin määräraha on 767 000 euroa suurempi kuin vuonna 2015. Lisäyksestä 704 000 euroa aiheutuu siirrosta momentilta 32.01.02. Siirto koskee vesiseurantojen ja erityisesti hydrologisen seurannan toimintatapamuutosta, jossa siirrytään ELY-keskusten omana työnä tehtävästä seurannasta ja seurantaverkoston ylläpidosta keskitettyihin ratkaisuihin. Momentille on siirretty myös momentille 30.40.22 aiemmin sisältynyt metsätalouden vesistökuormituksen seurantaverkon ylläpidon määräraha 200 000 euroa. Lisäksi muutosta aiheuttavat vesihuollon tiedonhallinnan kehittämishankkeen rahoituksen päättymisen sekä palkkausten tarkistukset. Momentille kohdistuu lähivuosina rahoitustarpeita kasvavista perusparannus- ja velvoitemenoista sekä tulvariskien hallinnan säädösten toimeenpanosta aiheutuvista tehtävistä. Kasvavia rahoitustarpeita aiheutuu myös vesistöihin ja hydrologiaan liittyvän tiedon hankinnan varmistamisesta ja tiedonhallinnan kehittämisestä vastaamaan digitalisaation ja asiakaspalvelun tarpeita.

30.40.22 Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen

Momentille on koottu luonnonvara- ja biotalouden edistämiseen tarkoitettuja määrärahoja. Vesitalouteen liittyen momentin määrärahoilla edistetään sinisen biotalouden, kala- ja vesivarojen hyödyntämisen, vesiliiketoiminnan ja vesiviljelyn kehittämistä sekä ilmastonmuutokseen sopeutumista.

Momentti 30.40.31 Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen

Momentille on yhdistetty lakkautetun momentin 30.40.77 kalataloudellisiin kunnostuksiin tarkoitettu määräraha 757 000 euroa, ja samalla momentin nimike on muutettu. Momentin 7,136 milj. euron määräraha koostuu uusien ja keskeneräisten hankkeiden rahoituksesta, maaseudun vesihuoltotoimenpiteiden rahoituksesta sekä aiemmin myönnettyjen korkotukilainojen korkotukiin tarvittavasta rahoituksesta. Momentin määräraha on 5,543 milj. euroa pienempi kuin vuonna 2015. Momentin määräraha sisältää lisäyksenä 1,5 milj. euroa hallitusohjelman kärkihankkeeseen liittyen vaeltavien ja uhanalaisten kalakantojen elvyttämiseen kalatiestrategian mukaisissa hankkeissa. Vähennys aiheutuu vesihuollon tuesta luopumisesta sekä eduskunnan tekemän 0,8 milj. euron lisäyksen poistumisesta.

Momentille kohdistuu lähivuosina erityisiä rahoitustarpeita joulukuussa 2015 hyväksyttävien tulvariskien hallintasuunnitelmien mukaisten toimenpiteiden, kuten asutuksen tulvasuojeluhankkeiden, avustamista.

Julkisen talouden suunnitelmaan 3.4.2014 liittyvän kehyspäätöksen mukaisesti vesihuollon tukemisesta luovutaan. Käynnissä olevien vesihuoltohankkeiden rahoitus saatetaan loppuun tukipäätösten mukaisesti vuoden 2016 talousarvion määrärahoihin. Maaseudun vesihuoltotoimenpiteiden eli käytännössä viemärintiöohjelman loppuunsaattamisen rahoitus on supistettu 3 milj. euroon. ELY-keskusten toimintamäärärahoihin on syntynyt säästöä, kun vesihuollon rahoitustuen hoitamiseen liittyvästä hallinnollisesta voimavarasta on osana ELY-keskusten sopeuttamistoimia luovuttu.

Momentti 30.40.40 Eräät luonnonvaratalouden korvaukset

Momentille on esitetty vesitalouden osalta eräiden valtion maksettavaksi määrättyjen korvausten maksamiseen tarkoitettu 420 000 euron arviomääräraha. Tästä määrärahasta maksetaan mm. valtiosopimuksena tehdyn Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännön perusteella toteutettavista lisäjuoksutuksista mahdollisesti aiheutuvat korvaukset.

Momentti 30.50.48 Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen

Momentti poistuu talousarviosta. Vesistötulvista rakennuksille, irtaimistolle ja puustolle aiheutuvia

vahinkoja ei 1.1.2014 alkaen ole korvattu valtion varoista, kun tulvavahinkojen korvaaminen siirtyi tältä osin vakuutuksiin perustuvaksi.